

VATAN VA MUHABBAT KUYCHISI

Majidova Mahbuba Abdurazzoqovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti, O'zbek tili va adabiyoti kafedrası katta o'qituvchisi

E-mail: majidovam299@gmail.com

Qobiljonova Shirin Nodirbek qizi

O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Muhammad Yusufning ijodidagi she'rlari haqida va ularning ijodiy yutuqlari, shoir hamda yozuvchilarning u haqdagi fikrlari haqida ma'lumotlar berilgan. Shoir Muhammad Yusuf ijodi baland baholashga loyiq ekanligi aytilgan.

Kalit so'zlar: she'r, shoir, insoniy kechinmalar, she'riyat, lirika, tasvir, lirik qahramon.

She'riyat - barcha qalblarni oshno etuvchi, shoirning oddiy so'zini qoliplab, muxlisning yuragiga xush yoquvchi misraga ya'ni she'rga aylantiradigan beqiyos kuch. Agar unga kuy ila sayqal berilsa, nur ustiga a'lo nur. Garchi she'riyat chamanzor bo'lsa undagi eng xushbo'y va topilmas gul bu – Muhammad Yusufdir. Bu nomni bilmagan, loqal u yozgan she'rlarning bir sartini xirgoyi qilmagan yurtdoshimiz yo'q bo'lsa kerak. O'zbek adabiyoti tarixida Muhammad Yusuf nomi alohida ehtirom va iftixor bilan tilga olinadi. U nafaqat iste'dodli shoir, balki xalq qalbidagi nozik tuyg'ularni yuksak badiiy mahorat bilan ifoda etgan ijodkor sifatida tanilgan. Shoir o'z she'rlarida o'zgacha dunyoni kashf etadi. Bu dunyoda doimo kuy yangraydi. Kuchli, o'tkir mantiqqa ega bo'lgan she'rlargina haqiqiy qo'shiqqa aylanib, yuraklarning tub-tubidan joy oladi.

Shoirning ijodi haqida gap ketganda ko'pincha qo'shiqlari tilga olinadi. Hali ellikka ham kirib ulgurmay she'rlari qo'shiqqa aylanib, son-sanoqsiz yuraklar tubidan joy olgan ijodkor Muhammad Yusufdek „Qo'shiqlar qiroli“ ni dunyo yuzi hali ko'rmagan desam aslo mubolag'a bo'lmaydi. U qo'shiq yozgan ham, o'zini qo'shiqchi shoir ham hisoblagan emas. Men adib hayoti bo'yicha o'qib, izlanib shunday xulosaga keldimki, Muhammad Yusufning yozganlarining bari nihoyatda dolzarb mavzuda, o'ta jiddiy, ammo xalq diliga juda yaqin va ravon tilda yozilgan. Balki shuning uchunmi, xofizlar uning she'rlarini qo'shiqqa solib yubordilar. Uning misralaridan yaralgan bu qo'shiqlar qo'shiqchilikni ham baland pog'onalarga olib chiqdi. Qancha-qancha xofizlar elga tanildi deb o'ylayman.

„U obro' talashmas, izzatini so'roqlab, yugurib yurishdan or qilar edi. Xuddi shunday yaxshi insongina ijodkor bo'lishi tabiiy va qonuniydir“ - degan edi sevimli shoirimiz Abdulla Oripov. Xalq uni o'zi ko'klarga ko'tarar, Muhammad Yusuf esa yerga tikilib turgan har dam. Uni doim o'ylashga majbur qilgan bu dunyoning kamchiliklari uning qilichdanda o'tkir misralarida yaqqol ko'zga tashlanadi.

Uning xudo bergan qobiliyat egasi ekanligiga yana bir dalil keltirsam: „Bir davrada Cho'lponning „Ko'klam“ she'ridan ta'sirlanib, ichkari bir xonaga kirib ketib, 10-15 daqiqa o'tgach o'zining „Ko'klamoyim“ she'rini shu davradagilarga tutqazgan“. [2:3].

Muhammad Yusuf hamdan-kam tug'iladigan iste'dod egasi bo'lish bilan birga, kamdan-kam shoirda uchraydigan xislat egasi- shuhratdan qochadigan kamsuqum inson ham edi

Har safar Muhammad Yusufning „Saylanma” kitobini mutolaa qilganimda go‘yo u bilan suhbat qurgandek, dardlariga malham quvonchiga esa sherik bo‘lgandek his qilaman o‘zimni.

Suhbatlarning birida Muhammad Yusufdan: „Siz uchun eng qadrli so‘z qaysi?” – deya so‘rashganda u hech ikkilanmay „ona” deb javob qaytargan. Uning so‘zlaridan, yozgan she‘rlaridan o‘z volidayi muhtaramasining siymosida mehr, mehr va yana mehrni ko‘ra olgan odamdan yomonlik kutish mumkinmi? Aslo, yo‘q. Aslida ona va vatan so‘zlari ajralmas bo‘lib, bir ma‘noni anglatadi.

Shoirlik men uchun aslo orzumas,
Shu ham ish bo‘ldimi yigit boshimga.
Hamma shoir zotin yig‘sa arzimas,
Onamni sog‘inib to‘kkan yoshimga.

(1:23)

Muhammad Yusufning „Saylanma” si O‘tkir Hoshimovning „Daftar hoshiyasidagi bitiklar” kitobidek juda tez ommalashgan edi. Bu esa ijodkorga nisbatan muxlislarning iliq munosabati haddan ziyoda ekanidan dalolat.

Ol, deya bir kun egam, osmonga uchsa ruhlarim,
Bir ajib moviy diyor boynini quchsa ruhlarim.
Ko‘k mening ko‘ksim bo‘lur yulduzlarni anduhlarim,
Gul o‘pib gul yopinib, har dilda mozorim qolur,
Men ketarman bir kuni navolarim, zorim qolur.

{M.Yusuf. “Umr nima” she‘ridan}

Shoirning vafoti nafaqat uning qarindoshlari balki muxlislari uchun ham, juda katta yo‘qotish bo‘ldi. U bilan bilan birga yo‘ldosh bo‘lganlar esa u haqda ko‘plab fikrlarni tarix zarvaraqlariga muhirladilar. O‘zbekiston xalq yozuvchisi Said Ahmad shunday deydi: „Uning ko‘ksida hali yorug‘likka chiqmagan bir dunyo she‘r, bo‘g‘zida bastakor bilan yuz ko‘rishmagan yetim qo‘shiqlar qoldi”.

Ajablanarlisi shundaki, shoirga shoirlardek umr kechirish bilan birga, shoirlardek oxirat ham nasib etdi. To‘g‘ri uning umri qisqa bo‘ldi. Lekin bu umr chin inson uchun kifoya qildi. U 2001-yilning 31-iyulida Qoraqalpog‘istonga qilingan ijodiy safar chog‘ida yuzlab muxlislari qarshisida she‘r o‘qiyotgan vaqtida yurak xurujidan vafot etdi. Xuddi Boburdek, Shavkat Rahmondek Muhammad Yusuf ham bor yo‘g‘i 47 yil umr ko‘rdi.

Men ketarman, qolmagay tilla taxt-u ko‘shklarim,
Menga bu dunyoda chin keltirdi baxt qo‘shiqlarim,
O‘zbekim uyida yangrar hamma vaqt qo‘shiqlarim,
Yod bo‘lib aytganlarim, elimda alyorim qolur...

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Muhammad Y. Iymon qo‘shig‘i, - “Andijon nashriyot – manbaa”: 2004.
2. Muhammad Y. Saylanma, - Toshkent- 2007.
3. <https://n.ziyouz.com/kutubxona/category/7-o-zbek-zamonaviy-she-riyati?download=4285:muhammad-yusuf-saylanma>